

کتابِ معلّم

جلد دوم

مهارت‌های پیشرفته

(طراحی آموزشی، تدریس عملی، مدیریت کلاس، آموزش پژوهی،
درس‌پژوهی، اقدام‌پژوهی، نظارت آموزشی)

ویژه دوره‌های کارورزی و کارآموزی و ضمن خدمت

تألیف: دکتر محمد فقیری

عضو هیأت علمی دانشگاه فرهنگیان (تهران)

سرشناسه : فقیری، محمد، ۱۳۵۲-
عنوان و نام پدیدآور : کتاب معلم: ویژه دوره‌های کارورزی، کارآموزی و ضمن خدمت / تألیف محمد فقیری.

مشخصات نشر : تهران: دستان، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری : ۲۹۳ ص.

شابک : 978-600-297-150-0

شابک دوره : 978-600-297-151-7

وضعیت فهرست نویسی: فیفا

موضوع : تربیت معلم ایران

موضوع : Teacher Training of Iran

موضوع : کارورزی، کارآموزی و ضمن خدمت

موضوع : Internship, Apprenticeship & In-Service Training

موضوع : کتاب معلم Teacher's book

بندی کنگره : LB ۱۷۰۷

رده بندی درسی : ۳۷۰/۷۱۱

شماره شابک : ۵۶۹۱۷۰۵

انتشارات دستان

میدان انقلاب، خ اردیبهشت، خ وحید نظری، پلاک ۱۴۶. تارخ: ۶۶۹۵۱۰

نام کتاب: کتاب معلم (جلد دوم)

نویسنده: دکتر محمد فقیری

ویراستار: عباس تارانتاش

چاپ اول: ۱۳۹۸ - شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه - چاپ: شریف

واژه‌نگار و صفحه‌آرا: معصومه نوروزی

ISBN: 978-600-297-150-0

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۹۷-۱۵۰-۰

قیمت: ۴۵۰۰۰ تومان

تلفن پخش: ۶۶ ۴۶ ۱۰ ۲۱

منافع مادی حاصل از فروش این چاپ به مؤسسه غیرانتفاعی «مدرسه زندگی دیپلمات کیش» هدیه شده است. مؤسسه مدرسه زندگی، مؤسسه‌ای است غیرانتفاعی، غیرسیاسی، و مردم نهاد که تلاش دارد کیفیت آموزش دانش‌آموزان و نیز روشهای تدریس معلمان را در تمام مقاطع با استفاده از فناوری‌های روز دنیا ارتقا بخشد.

فهرست مطالب

۱۳	پیشگفتار
	فصل اول: طراحی آموزشی / ۱۹
۱۹	طراحی آموزش
۲۰	اهداف طراحی آموزشی
۲۰	معرفی الگوهای طراحی آموزشی
۲۱	۱. الگوی کِلر (۱۹۸۷)
۲۱	۲. الگوی رایگلوت (۱۹۸۳)
۲۳	۳. الگوی کولینز و همکاران (۱۹۸۹)
۲۳	۴. الگوی ون مرینبوئر و همکاران (۲۰۰۲)
۲۴	۵. الگوی کمپ و همکاران (۱۹۹۸)
۲۶	۶. الگوی سیلز و گلاسگو (۱۹۹۷)
۲۶	۷. الگوی دیک و کری (۲۰۰۵)
۲۷	۸. الگوی گانه و بریگز (۱۹۷۰)
۲۸	۹. الگوی هنفین و پک (۱۹۸۸)
۲۸	۱۰. الگوی هینیچ و همکاران (۱۹۷۷)
۲۹	۱۱. الگوی نیرک و گاستافسن (۱۹۸۶)
۳۰	۱۲. الگوی جِراچ و الی (۱۹۸۰)
۳۰	۱۳. الگوی طراحی وارونه (۱۹۸۸)
۳۱	۱۴. الگوی مریل (۱۹۳۷)
۳۳	۱۵. الگوی گرل (۱۹۵۸)
۳۴	۱۶. الگوی مولر (۱۹۹۳)
۳۴	۱۷. الگوی مایر (۱۹۹۲)
۳۵	۱۸. الگوی ADDIE (۱۹۷۵)
۳۶	۱۹. الگوی بنجامین بلوم (۱۹۵۶)
۳۷	۲۰. الگوی بایبی و لندز (۱۹۹۰)
۳۹	چگونگی انتخاب الگوی طراحی آموزشی

۴۴	کاربرد چندگانه الگوهای طراحی آموزشی
۴۵	کاربرد الگوهای طراحی آموزشی در تدوین طرح درس
۴۹	طراحی فعالیت
۵۰	انواع فعالیت
۵۱	۱. گفتگو
۵۱	۲. مشاهده
۵۱	۳. توصیف
۵۱	۴. روایت
۵۲	۵. داستان
۵۲	۶. کشف
۵۳	۷. حل مسئله
۵۳	۸. بحث
۵۴	۹. نمایش
۵۴	۱۰. بارش ذهنی
۵۴	۱۱. فهرست‌سازی
۵۵	۱۲. نقشه مفهومی
۵۵	۱۳. به اشتراک گذاری
۵۵	۱۴. کار میدانی
۵۶	۱۵. آزمایش
۵۶	۱۶. طرح
۵۶	۱۷. بازیابی
۵۶	۱۸. حل تمرین
۵۶	۱۹. بازی
۵۷	۲۰. بازاندیشی
۵۷	فعالیت‌های آزمونی
۵۷	آزمون‌های هنجارمدار
۵۷	آزمون‌های کلاسی
۵۸	آزمون‌های پایان‌باز
۵۸	آزمون‌های عینی
۵۸	آزمون‌های معیارشده
۵۹	آزمون‌های معلم‌ساخته
۵۹	آزمون‌های مدادی‌کاغذی
۵۹	آزمون‌های کلامی و غیرکلامی
۵۹	آزمون‌های نقشی‌کنشی
۵۹	نمونه طراحی فعالیت ۱: آموزش نویسندگی

۵۹	مرحله درونداد
۶۰	مرحله پردازش
۶۱	مرحله برونداد
۶۲	ارزشیابی
۶۲	فعالیت‌های آزمونی
۶۳	نمونه طراحی فعالیت ۲: گزارش نویسی براساس الگوی بلوم
۶۴	نکته‌های فصل
۶۴	خودآزمایی

فصل دوم: تدریس عملی / ۶۵

۶۷	معرفی الگوی دما و دِمات
۷۰	دانش‌های الگوی دما و دِمات
۷۱	دانش مفهومی
۷۲	دانش موضوعی
۷۲	دانش محتوایی
۷۳	دانش محتوایی تخصصی
۷۳	دانش محتوایی عمومی
۷۴	دانش ارائه
۷۴	دانش دانش‌آموزان
۷۴	دانش افقی
۷۴	دانش عمودی
۷۵	دانش ارزشیابی
۷۵	دانش برنامه‌ریزی
۷۵	دانش تکنولوژیکی
۷۵	دانش بافت محیطی
۷۵	دانش روش تدریس
۷۶	تعریف روش تدریس
۷۶	اصول و مبانی تدریس
۷۶	آمادگی
۷۷	اجرا
۷۷	ارزیابی
۷۷	ارزشیابی
۷۷	رویکردها و روش‌های تدریس
۷۷	رویکرد استنتاجی
۷۸	رویکرد استقرائی

۷۸.....	روش نظری
۷۹.....	روش ابتکاری
۷۹.....	روش انگیزشی
۷۹.....	روش عاطفی
۸۰.....	روش مستقیم
۸۰.....	روش غیرمستقیم
۸۱.....	روش جمعی
۸۱.....	روش انفرادی
۸۱.....	الگوهای تدریس
۸۱.....	الگوی ارزش اطلاعات
۸۱.....	الگوی تعامل اجتماعی
۸۲.....	الگوی شخصی
۸۲.....	الگوی تعامل رفتاری
۸۲.....	معیارهای انتخاب روش تدریس
۸۳.....	موضوع درسی
۸۳.....	اهداف آموزشی
۸۳.....	یادگیرنده
۸۳.....	معلم
۸۴.....	موقعیت
۸۴.....	مواد آموزشی
۸۴.....	محیط آموزشی
۸۴.....	چگونگی انتخاب روش تدریس
۸۵.....	انتخاب الگو
۸۵.....	انتخاب روش
۸۶.....	برنامه عملیاتی انتخاب و اجرای روش های تدریس
۸۷.....	۱. روش پرسش و پاسخ
۸۸.....	۲. روش سقراطی
۸۹.....	۳. روش مشارکتی
۹۰.....	۴. روش بحث گروهی
۹۱.....	۵. روش ایفای نقش
۹۱.....	۶. روش بدیعه پردازی
۹۲.....	۷. روش داستان گوئی
۹۴.....	۸. روش اکتشافی
۹۴.....	۹. روش کاوش گری
۹۵.....	۱۰. روش بارش فکری

۹۶	۱۱. روش حل مسأله
۹۷	۱۲. روش آزمایشگاهی
۹۸	۱۳. روش نمایش علمی
۹۹	۱۴. روش پروژه محور
۱۰۰	۱۵. روش به یاد سپاری
۱۰۱	۱۶. روش سخنرانی
۱۰۲	۱۷. روش توضیحی
۱۰۳	۱۸. روش پیش سازمان دهنده
۱۰۴	۱۹. آموزش برنامه مدار
۱۰۵	۲۰. آموزش رایانه مدار
۱۰۶	مهارت های تدریس عملی
۱۰۶	مهارت های پیش از تدریس
۱۰۶	آماده سازی
۱۰۷	سازماندهی
۱۰۹	داربست بندی
۱۱۰	بودجه بندی
۱۱۱	هدف گذاری
۱۱۲	طراحی فعالیت
۱۱۳	تکمیل طرح درس
۱۱۳	مهارت های ضمن تدریس
۱۱۳	زمان بندی
۱۱۴	ارائه درس
۱۱۷	منحنی توجه
۱۱۸	الگو و سبک مدیریت کلاس
۱۱۸	اجرای سناریو
۱۱۹	الگوی خطی
۱۱۹	الگوی سینوسی
۱۲۰	الگوی رودخانه ای
۱۲۱	الگوی حلزونی
۱۲۱	الگوی شاخه ای
۱۲۲	الگوی انفجاری
۱۲۳	الگوی ترکیبی
۱۲۴	پایان بندی
۱۲۶	مهارت های پس از تدریس
۱۲۹	نکته های فصل
۱۲۹	خودآزمایی

فصل سوم: مدیریت کلاس / ۱۳۱

۱۳۲	مسائل و موضوعات مدیریت کلاس
۱۳۳	نخستین روز
۱۳۵	توجه
۱۳۵	تعامل و ارتباط
۱۳۶	عشق و منطق
۱۳۷	تشویق و تنبیه
۱۳۷	رفتارهای ناخوشایند
۱۳۹	قوانین و مقررات
۱۳۹	مدیریت زمان
۱۴۰	زبان بدن
۱۴۰	چیدمان کلاس
۱۴۱	نظریه‌ها و الگوهای مدیریت کلاس
۱۴۱	الگوی اسکینر
۱۴۲	الگوی گلاسر
۱۴۳	الگوی جونز
۱۴۴	الگوی کانتر
۱۴۵	الگوی کونین
۱۴۶	الگوی گینوت
۱۴۷	الگوی دریکورز
۱۴۷	شیوه‌ها و سبک‌های مدیریت کلاس
۱۴۸	سبک ماهرانه
۱۴۸	سبک مقتدرانه
۱۴۹	سبک آسان‌گیر
۱۴۹	سبک افراطی
۱۵۰	سبک مداخله‌گرایانه
۱۵۱	سبک غیر مداخله‌گرایانه
۱۵۱	سبک تعامل‌گرایانه
۱۵۲	راهبردها و راهکارهای مدیریت کلاس
۱۵۲	۱. برقراری و اجرای قانون
۱۵۲	۲. ایجاد محیط جذاب و دلپذیر
۱۵۳	۳. زمان‌بندی و داربست‌بندی
۱۵۳	۴. ایجاد علاقه و کنجکاوی
۱۵۴	۵. پیوند آموزش و زندگی
۱۵۴	۶. آموزش خلاقیت
۱۵۴	۷. طراحی فعالیت

۱۵۴.....	۸. طراحی پروژه.....
۱۵۵.....	۹. مستندسازی.....
۱۵۵.....	۱۰. بازطراحی.....
۱۵۶.....	شگردها و مهارت‌های مدیریت کلاس.....
۱۵۹.....	نقش‌ها و مسئولیت‌های مدیریت کلاس.....
۱۵۹.....	نقش خانواده.....
۱۶۰.....	نقش معلم.....
۱۶۲.....	نقش دانش آموز.....
۱۶۵.....	رویکردها، فعالیت‌های مدیریت کلاس.....
۱۶۹.....	حکم‌آزمایی و فرضیه‌آزمایی در مدیریت کلاس.....
۱۷۳.....	نکته‌های فصل.....
۱۷۳.....	خودآزمایی.....

فصل چهارم: آموزش پژوهی / ۱۷۵

۱۷۵.....	آموزش پژوهی چیست؟.....
۱۷۹.....	مروری بر برنامه درس آموزش پژوهی در دانشگاه فرهنگیان.....
۱۸۴.....	تأملی بر برنامه درس آموزش پژوهی عربی عمل.....
۱۸۴.....	تحقیق آموزشی.....
۱۸۷.....	مراحل تحقیق آموزشی.....
۱۸۷.....	۱. نخستین مرحله تحقیق کدام است؟.....
۱۸۷.....	۲. چگونه «بیان مسأله» را می‌نویسید؟.....
۱۸۸.....	۳. اهمیت و ضرورت موضوع را چگونه بیان می‌کنید؟.....
۱۹۰.....	۴. چه نوع رویکردی را برای تحقیق خود انتخاب می‌کنید؟.....
۱۹۱.....	۵. چه روش تحقیقی را برمی‌گزینید؟.....
۱۹۳.....	۶. چگونه پیشینه تحقیق را بررسی می‌کنید؟.....
۱۹۴.....	۷. چگونه چارچوب نظری انتخاب می‌کنید؟.....
۱۹۵.....	۸. هدف‌ها، پرسش‌ها و فرضیه‌های تحقیق خود را چگونه انتخاب می‌کنید؟.....
۱۹۶.....	۹. داده‌های تحقیق خود را چگونه گردآوری می‌کنید؟.....
۱۹۷.....	۱۰. از منابع، کتاب‌ها و مقالات چگونه یادداشت‌برداری می‌کنید؟.....
۱۹۹.....	۱۱. برای ارجاع به منابع، از چه شیوه‌ای استفاده می‌کنید؟.....
۱۹۹.....	۱۲. داده‌ها و یافته‌های تحقیق خود را چگونه تحلیل و تفسیر می‌کنید؟.....
۲۰۰.....	۱۳. چگونه به بحث و نتیجه‌گیری می‌پردازید؟.....
۲۰۱.....	۱۴. چگونه مقاله را چگونه می‌نویسید؟.....
۲۰۱.....	۱۵. چارچوب مقاله خود را چگونه ترسیم می‌کنید؟.....
۲۰۲.....	نکته‌های فصل.....
۲۰۲.....	خودآزمایی.....

فصل پنجم: درس پژوهی / ۲۰۳

۲۰۶.....	اهداف درس پژوهی
۲۰۷.....	چالش‌های درس پژوهی
۲۰۷.....	الگوهای درس پژوهی
۲۰۸.....	الگوی یوشیدا (۱۹۹۹)
۲۰۸.....	الگوی سرکارآرانی (۱۳۷۸)
۲۰۸.....	الگوی فرناندز و همکاران (۲۰۰۱)
۲۰۸.....	الگوی لوئیس (۲۰۰۵)
۲۰۹.....	الگوی تدریس خُرد و کلان
۲۱۰.....	مدیریت مسائل درس پژوهی
۲۱۰.....	تعامل و سازکت
۲۱۰.....	گفتگو
۲۱۱.....	نوبت‌گیری
۲۱۱.....	گوش دادن فعال
۲۱۱.....	احترام به تفاوت‌ها
۲۱۱.....	احترام به قانون
۲۱۲.....	دوری از کلیشه‌گویی و حاشیه‌ساز
۲۱۲.....	دوری از سوگیری و پیش‌داوری
۲۱۲.....	اصلاح و تغییر ساختار
۲۱۳.....	مهارت‌های ثبت اطلاعات
۲۱۳.....	مشاهده
۲۱۳.....	یادداشت برداری
۲۱۳.....	روایت نویسی
۲۱۳.....	مصاحبه
۲۱۴.....	پرسشنامه
۲۱۴.....	ساختار گزارش درس پژوهی
۲۱۵.....	چکیده
۲۱۵.....	درآمد
۲۱۶.....	متن
۲۱۶.....	۱. برنامه‌ریزی
۲۱۷.....	۲. بازاندیشی اول
۲۱۷.....	۳. اجرای اول
۲۱۷.....	۴. بازاندیشی دوم
۲۱۸.....	۵. اجرای دوم
۲۱۸.....	۶. ارزیابی

۲۱۹	۷. به اشتراک گذاری
۲۱۹	نتیجه گیری
۲۱۹	پرسش های گزارش پژوهی
۲۲۲	شباهت های درس پژوهی و اقدام پژوهی
۲۲۳	تفاوت های درس پژوهی و اقدام پژوهی
۲۲۳	طرح درس
۲۲۴	مراحل طرح درس
۲۲۴	مرحله پیش از تدریس
۲۲۵	مرحله دوم هنگام تدریس
۲۲۷	مرحله پس از تدریس
۲۲۸	نمونه گزارش درس پژوهی
۲۲۸	۱. برنامه ریزی
۲۲۹	۲. بازاندیشی اول
۲۲۹	۳. اجرای اول
۲۳۰	۴. بازاندیشی دوم
۲۳۰	۵. اجرای دوم
۲۳۱	۶. ارزیابی
۲۳۱	۷. به اشتراک گذاری
۲۳۲	نکته های فصل
۲۳۲	خودآزمایی

فصل ششم: اقدام پژوهی / ۲۳۳

۲۳۴	ویژگی های اقدام پژوهی
۲۳۶	اهداف اقدام پژوهی
۲۳۶	مراحل اقدام پژوهی
۲۳۷	گزارش اقدام پژوهی
۲۴۰	عناصر گزارش اقدام پژوهی
۲۴۱	نمونه گزارش اقدام پژوهی: بررسی راهکارهای تقویت هوش زبانی، روایی، میان فردی و تأملی
۲۴۱	درآمد
۲۴۲	بیان مسأله
۲۴۳	اهداف
۲۴۳	پیشینه بررسی
۲۴۳	گردآوری داده ها و شواهد ۱
۲۴۴	تحلیل و تفسیر داده ها
۲۴۴	راه حل ها و اقدامات

۲۴۵.....	اجرا و کاربست.....
۲۴۶.....	گردآوری داده‌ها و شواهد ۲.....
۲۴۷.....	اصلاح و ارزیابی.....
۲۴۷.....	بحث و نتیجه‌گیری.....
۲۴۸.....	پیشنهادات بیشتر.....
۲۴۹.....	نکته‌های فصل.....
۲۴۹.....	خودآزمایی.....

فصل هفتم: نظارت آموزشی / ۲۵۱

۲۵۱.....	نظارت چیست؟.....
۲۵۳.....	معرفی نظارت آموزشی.....
۲۵۴.....	اهداف نظارت آموزشی.....
۲۵۵.....	ویژگی‌های نظارت آموزشی.....
۲۵۵.....	رویکردهای نظارت آموزشی.....
۲۵۶.....	رویکرد علمی سنتی.....
۲۵۶.....	رویکرد روابط انسانی.....
۲۵۶.....	رویکرد علمی نوین.....
۲۵۶.....	رویکرد منابع انسانی.....
۲۵۷.....	رویکرد غیردستوری.....
۲۵۷.....	رویکرد مبتنی بر همکاری.....
۲۵۸.....	رویکرد آگاهی دهنده دستوری.....
۲۵۸.....	رویکرد کنترل دستوری.....
۲۶۰.....	انواع نظارت آموزشی.....
۲۶۱.....	نظارت سنتی.....
۲۶۲.....	نظارت همتا.....
۲۶۳.....	نظارت بالینی.....
۲۶۴.....	اهداف نظارت بالینی.....
۲۶۵.....	مراحل نظارت بالینی.....
۲۶۷.....	شاخص‌های نظارت بالینی.....
۲۷۱.....	چالش‌ها و خطاهای نظارت بالینی.....
۲۷۲.....	شیوه اجرای نظارت بالینی.....
۲۸۲.....	نمونه گزارش نظارت بالینی.....
۲۸۸.....	نکته‌های فصل.....
۲۸۸.....	خودآزمایی.....
۲۸۹.....	منابع.....

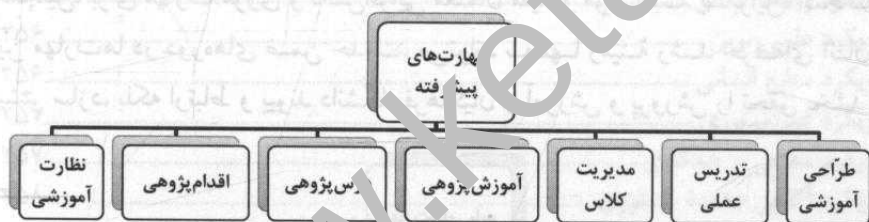
پیش‌گفتار

در جلد اول، به بررسی و تحلیل مهارت‌های پایه در توسعه حرفه‌ای پرداختیم و برای هر کدام مثال و مصادق آوردیم تا پل نظر و عمل ایجاد شده و توازن تجربه و تخصص برقرار گردد. بدون گذر از مهارت‌های پایه، کیفیت کارآموزی چندان مطلوب نخواهد بود. از این‌رو، بر اساس معلمان و دانشجومعلمان آنها را به مثابه پیش‌نیاز تلقی نمایند. این مهارت‌ها، فصل مشترک برنامه کارورزی و کارآموزی در دانشگاه فرهنگیان است. همچنین، برای مهارت‌آموزی و دانش‌افزایی معلمان مفید و مؤثر است. بنابراین، گنجاندن این مهارت‌ها در دوره‌های ضمن خدمت می‌تواند نه تنها زمینه رشد حرفه‌ای آنان را بیشتر سازد، بلکه ارتباط و پیوند دانشگاه، فرهنگیان و آموزش و پرورش را تحقق بخشد.

در جلد دوم، به مهارت‌های پیشرفته در توسعه حرفه‌ای می‌پردازیم. برخی از این مهارت‌ها در دوره‌های کارورزی، کارآموزی و ضمن خدمت معلمان وجود دارد، اما هیچکدام از این دوره‌ها، همه مهارت‌ها را ندارند. علت باهم‌آیی این مهارت‌ها این است که ارتباط و پیوند دوره‌های مذکور محکم‌تر و فصل مشترک آنها مشخص‌تر شود. مشکل اصلی این است که هر کدام از دوره‌های فوق به صورت جداگانه و پراکنده به مهارت‌ها می‌پردازند و آنها را در قالب یک مجموعه نمی‌بینند. از طرفی دیگر، بهتر است همه معلمان امروز و فردا، در برنامه‌های خود فصل‌های مشترک بیشتری ایجاد نمایند و به هماهنگی و همگونی بیشتری دست یابند.

از مهارت‌های پیشرفته که در نمودار ذیل نمایان است، درس پژوهی، اقدام پژوهی و طراحی آموزشی (در قالب طراحی فعالیت و طرح درس) در سه دوره کارورزی، کارآموزی و ضمن خدمت وجود دارد. به تدریس عملی نیز در کارورزی، در قالب تدریس آزمایشی و مستقل، در کارآموزی به عنوان درسی جداگانه و در آموزش و پرورش به صورت مسابقات الگوها و روش‌های تدریس برتر، توجهی خاص می‌شود. آموزش پژوهی، گرچه ویژه کارآموزی است، اما در قالب تحقیق آموزشی در دو دوره دیگر نیز وجود دارد. نظارت آموزشی و به طور خاص نظارت بالینی و همتا در دوره‌های ضمن خدمت وجود دارد و بهتر است فصلی در دوره کارورزی و کارآموزی به طور مستقل به آن اختصاص یابد، اگرچه ممکن است در ذیل برنامه‌های آن مورد توجه قرار گیرد. بدین ترتیب پل ارتباطی کارورزی، کارآموزی و ضمن خدمت محکم شده، امکان شناخت، مشارکت و تعامل بیشتری میان معلمان و دانشجومعلمان به وجود می‌آید و منظومه مهارت‌های معلمان ایجاد می‌گردد.

طراحی آموزشی، که به نظریه و کنش طراحی، توسعه، کاربرد و ارزیابی فرایندها و منابع یادگیری می‌پردازد، به ما کمک می‌کند تا به نیازسنجی، هدف‌گذاری و سازماندهی پردازیم تا یادگیری مطلوب و مؤثر اتفاق بیفتد. با استفاده از این مهارت می‌توان محتوا و مهارت‌ها را به شیوه‌های مختلفی، بنا بر هدف، نیاز، موضوع، محتوا، رعایت و... طراحی کرد و از عناصر گوناگون الگوهای مختلف مانند دایره بست‌بندی، ورود به موضوع، پرداخت موضوع، تسلط بر موضوع، جمع‌بندی، بازنگری، ارزیابی و... برای ارائه بهتر استفاده نمود. از این رو، فصلی بدان اختصاص یافته و ۲۰ الگوی طراحی آموزشی و طراحی فعالیت به اختصار بیان شده است. همچنین چگونگی انتخاب الگوها، به ویژه در قسمت‌های پیش از تدریس، هنگام تدریس و پس از تدریس در طرح درس بررسی شده و نمونه‌هایی از طراحی فعالیت در پایان ذکر شده است.

فصل دوم، تدریس عملی، شامل رویکردها، روش‌ها و الگوهای تدریس است و در آن به معیارها و چگونگی انتخاب الگو و روش تدریس پرداخته شده و ۲۰ نوع روش تدریس در قالب پنج الگوی تعاملی، اکتشافی، ابتکاری، حل مسئله، مستقیم یا انتقالی و انفرادی با راهکارهای عملی معرفی شده است. همچنین مهارت‌های پیش از تدریس مانند آماده‌سازی، سازماندهی، داربست‌بندی و ... مهارت‌های هنگام تدریس مثل زمان‌بندی، ارائه، اجرای سناریو و ... و مهارت‌های پس از تدریس مانند توصیف، تحلیل، بازنگری، ارزیابی و ... مورد بررسی قرار گرفته است. گنجاندن الگوهای داستان‌نویس، مثل خطی، سینوسی، رودخانه‌ای، حلزونی، شاخه‌ای، انفجاری و ترکیبی در سناریوی تدریس نیز، چگونگی حرکت حوادث کلاسی را نشان می‌دهد.

در فصل سوم، مدیریت کلاس پرداخته شده که چگونگی کلاس‌داری معلّم و ارتباط وی با دانش‌آموزان را نشان می‌دهد. در ابتدای فصل، مسائل و موضوعات مدیریت کلاس مانند حرمان کلاس، تشویق و تنبیه، قوانین و مقررات و ... بررسی شده است. سپس، طیفی از الگوها و سبک‌های مدیریت کلاس نیز به همراه راهکارهای عملی ارائه شده تا مخاطبان بتوانند از عاصر هر کدام انتخاب نمایند. بهتر است که معلّمان الگوهای تعاملی کلاس، سبک‌های ماهرانه، تعامل‌گرایانه و مداخله‌گرایانه بیشتر را در اولویت قرار دهند. همچنین به سبک‌ها توجه نمایند. این تغییر سبک و الگو، از انواع مقتدرانه، افراطی و غیرمداخله‌گرایانه، توجّه نمایند. این تغییر سبک و الگو، وقتی با طراحی آموزشی نوین و الگوها و روش‌های تعامل و حل مسئله همراه شود، می‌تواند باعث تغییر پارادایم (Paradigm) در آموزش گردد. در پایان فصل نیز، راهبردها و راهکارها و نقش‌ها و مسئولیت‌های مدیریت کلاس بیان شده است و پرسشنامه‌هایی برای ارزیابی چگونگی کلاس‌داری ارائه شده است.

آموزش پژوهی، که در فصل چهارم بدان پرداخته شده است، رویکردی برای شناسایی مسائل و موضوعات جدی آموزش، آسیب‌شناسی و بهسازی آن است که در حوزه‌ها و شاخه‌های جامعه‌شناسی، روانشناسی، فلسفه، تاریخ و ... در آموزش و پرورش فعالیت می‌کند. در برنامه درس آموزش پژوهی دانشگاه فرهنگیان نیز پرداختن به چالش‌های محیط شغلی، درک و توصیف پیچیدگی‌های موقعیت آموزشی و تربیتی و تقویت مهارت‌های «مشاهده، کاوش‌گری، تأمل، توانایی تحلیل، تصمیم‌گیری و حل

مسئله» توجه شده است. در این فصل نیز، به تحقیق آموزشی و معرفی انواع آن پرداخته شده و راهکارهای عملی برای انجام آموزش پژوهی ارائه شده است.

در فصل پنجم، درس پژوهی، که الگویی ژاپنی برای پرورش حرفه‌ای است، به بهبود تدریس، ارتقاء معلمان و تقویت فرهنگ تعامل و مشارکت، افزایش تاب‌آوری، نوآوری و خلاقیت توجه و به اهداف، چالش‌ها و الگوهای مختلف درس پژوهی اشاره شده است. نگارنده با ترکیب عناصری از این الگوها، عناصر «برنامه‌ریزی، بازاندیشی اول، اجرای اول، بازاندیشی دوم، اجرای دوم، ارزیابی و به اشتراک‌گذاری» را برای گزارش درس پژوهی برگزیده است و برای روشن شدن شیوه کار، پرسش‌هایی مطرح کرده که می‌توان در انجام کار و نوشتن گزارشی روشن‌تر و روان‌تر، مؤثر باشد. همچنین نمونه‌ای برای آن ارائه کرد تا مثال و مصداقی عینی از الگوی انتخابی باشد.

اقدام پژوهی، فصل ششم، به ترکیب دانش و پژوهش می‌پردازد و به جنبه‌های عملی و کاربردی تحقیق، تریب‌های خاص دارد. از آن می‌توان برای حل مسائل و مشکلات واقعی استفاده نمود و از وسعت نامعین و نامطلوب به سوی وضعیت معین و مطلوب حرکت کرد و زمینه تغییرات و اصلاحات را رقم زد. در این فصل نیز، بعد از بیان ویژگی‌ها، اهداف و مبانی نظری و کاربردی اقدام پژوهی، عناصر «توصیف و تحلیل موقعیت، بررسی پیشینه، گردآوری داده‌ها و شواهد ۱ و ۲، تحلیل و تفسیر داده‌ها، راه‌حل‌ها و اقدامات، اجرا و کاربست و اصلاح و ارزیابی» برای انجام آن پیشنهاد شده است که با پرسش‌هایی، برای اجرای بهتر، همراه شده است. در پایان نیز، نمونه‌ای عملی برای آن داده شده که فرایند کار را به خوبی نشان می‌دهد.

فصل پایانی به نظارت آموزشی اختصاص یافته است که بهبود فرایند تدریس و آموزش، پرورش رشد حرفه‌ای معلمان، ایجاد فرهنگ مشارکت، انگیزش و تاب‌آوری، تقویت بازاندیشی و حل مسئله و... می‌پردازد. در این فصل، پس از معرفی نظارت آموزشی و اهداف و ویژگی‌های آن، به رویکردهای مختلف آن توجه شده است. در این ارتباط، بهتر است رویکرد غیردستوری و رویکرد مبتنی بر همکاری، بیشتر مورد توجه قرار گیرد تا مسیر تغییر الگوهای بنیادی آموزشی نوین بهتر فراهم شود. در ادامه، به نظارت هم‌تا و بالینی پرداخته شده و اهداف، مراحل، شاخص‌ها، چالش‌ها و خطاهای نظارت بالینی مطرح شده است. در پایان نیز شیوه اجرای نظارت بالینی به همراه یک نمونه گزارش بیان شده است.